

tri občinske ljudske šole z italijanskim učnim jezikom (prva ustanovljena v Rojanu) ter eno italijansko zasebno šolo v zgornji okolici v Sv. Križu, ki jo vzdržuje društvo „Lega Nazionale“, in eno nemško zasebno ljudsko šolo v Škednju, ki jo vzdržuje „Schulverein“, a so učitelji plačani od države. V okolici imamo še c. kr. pripravnico na Proseku, ter poleg 5 slovenskih otroških vrtcev, ki jih vzdržuje C. M. D. ter štirih italijanskih otroških vrtcev, ki jih deloma vzdržuje mestni magistrat, deloma „Lega Nazionale“ in enega šulferajnskega nemškega vrta v Škednju, ni ničesar drugega več, kar bi se po šoli dišalo.

Stanje okoliških ljudskih šol, kolikor jih vzdržuje mestna občina, je bilo lanske šolske leto sledeče:

Šolskih poslopj je bilo 1. 1909.—10. v okolici ednajst, v katerih je bilo namrečenih deset slovenskih ljudskih šol in štiri italijanske ljudske šole. V Rojanu in Škednju so slovenski in italijanski oddelki še vedno pod skupnim vodstvom italijanskih voditeljev, ki pa imata izpit tudi za slovenske šole, drugod je vodstvo ločeno, kar je edino pravo s pedagoškega vidika, in kar se bo — vsaj tako kažejo vsa znamenja, izvršilo v kratkem času še na onih šolah, kjer to še ni ločeno.

Pouk se je delil v 92 razredih; 64 učnih sob je bilo določenih slovenskemu pouku, 28 pa italijanskemu. V te razrede, oziroma v te šole je bilo vpisanih 4962 otrok, t. j. 2472 dečkov in 2480 deklic, in zopet v slovenske šole 3790, v italijanske pa 1172 otrok. Povprečno je prišlo tedaj na okoliških šolah 42 otrok na italijanski razred in 59 na slovenski. Na teh šolah je poučevalo skupno 95 učnih oseb, t. j. 45 moških in 40 ženskih, 65 Slovencev in 30 Italijanov, nevštevši seveda suplente, praktikante, učiteljice ženskih ročni del in duhovnikov, ki so delili verouk.

Ta slika nam kaže, kako lepo so se pod upravo mestnega magistrata razvile naše okoliške šole; saj štejemo sedaj v okolici osem petrazrednic, eno štirirazrednico in eno dvorazrednico. Gotovo lep korak naprej. Ali to še ni vse! Še vedno so nerešena vprašanja slovenskih ljudskih šol v Gropadi, v Padričah in pri sv. Ani, dasi so od slovenske strani ponovno peticionirali zanje. Konstatujem, da so od l. 1868. sem pač zidali, oziroma prezidovali in dozidovali razna šolska poslopja v tržaški okolici, ali nove slovenske ljudske šole v tem razdobju niso ustanovili. No, morda nam prihodnost kaj poda.

Ljubosumno zasledujemo tržaški Slovenci napredovanje svojega slovenskega šolstva v okolici, saj je okolica naše zaledje, iz nje črpamo svojo moč v mestu, in njeno šolstvo nam podaja najboljši naraščaj. Zato ne bo neumestno, če si sklepčno še ogledamo napredovanje našega okoliškega ljudskega šolstva (občinskega), kakor se nam prikazuje v pravkar minulem prvem desetletju dvajsetega stoletja:

Šolsko leto	Skupno število učencev	V slov. šolah	Ital. šole spod. okolica	Slov. šole spod. okolica
1900.—1901.	3410	2823	587	1376
1901.—1902.	3384	2812	572	1415
1902.—1903.	3466	2875	591	1457
1903.—1904.	3693	2960	733	1530
1904.—1905.	3824	3046	778	1596
1905.—1906.	3978	3209	769	1720
1906.—1907.	4272	3440	832	1907
1907.—1908.	4669	3628	1041	2036
1908.—1909.	4876	3725	1151	2071
1909.—1910.	4962	3790	1172	2071

Ker so občinske ljudske šole z italijanskim učnim jezikom le v spodnji okolici (v Barkovljah, Rojanu, Sv. Ivanu in Škednju), in ker mi manjkajo podatki italijanske ljudske šole v Križu „Lega Nazionale“, ki bi pa sklepne rezultate le malo izpremenili, sem upošteval le prve šole.

Iz predstojecih števil izvajam kratko sledeče:

1. Slovenske ljudske šole v spodnji okolici stalno napredujejo, vendar je opaziti najživahnejši napredek v letih 05.—06. ter 06.—07. in 07.—08., ko je število vpisanih učencev raslo od 200 do 200 (plus).

2. Slovenske ljudske šole v spodnji okolici (predmestjih) dajejo največji kontigent za skupno število; rapiden napredek omenjenih šolskih let gre večinoma na

njihov račun. To je razumljivo iz razvoja mesta Trsta, razvoja, ki sili v predmestja.

3. Italijanske ljudske šole v okolici napredujejo skokoma. Opazujemo dve depresiji, in sicer 1. 01.—02. ter 1. 05.—06. Rapiden skok v 1. 07.—08. je pojasnjen z dejstvom, da so tega leta ustanovili italijansko ljudsko šolo v Sv. Ivanu.

4. V slednjih letih pa opazujemo toliko na slovenskih, kolikor italijanskih ljudskih šolah v okolici neko stagnacijo. Na italijanskih šolah je provzročilo ta fenomen padanje števila v škedenjsko in svetoivansko šolo vpisanih učencev; na slovenskih pa padanje števila v svetoivansko in rojansko šolo vpisanih učencev. Tok učencev iz teh šol se je deloma (ali le deloma!) obrnil v mestne šole. Drugih vzrokov raziskavati danes ne kaže.

Pripominjam še, da velja za okoliške šole 8 letna obvezna šolska doba, ali z olajšavo ponavljalne šole v slednjih dveh letih. Tako smo tedaj oblagrovanji z večnim križem teh nadaljevalnih tečajev (tedensko 4 ure), ki sicer ravno ne škodujejo, ali koristijo tudi jako malo. Spodnja okolica je industrialnega značaja, in kar je naše inteligentnejše mladine, obiskuje — če gmotne razmere dopuščajo — večerne in risarske kurze na c. kr. italijanski obrtni šoli. Neobhodno potrebna bi bila tedaj v spodnji okolici ustanovitev slovenskih meščanskih šol, in morda, morda prineso razmere s seboj, da še kdaj doživimo udeležitev te želje, ki je predpogoj meščanske izobrazbe. Gorenja okolica pa je (izvzemši Sv. Križ) pretežno agrarna. Tam sedaj ne kaže odpraviti ponavljalnih šol, pač pa zahteva krvava potreba, da se ti tečajji razširijo ter reorganizirajo v gospodarski praktični smeri. Organizovati pa bi se moralo okoliške ljudske šole tudi z ozirom na telesno vzgojo. Telovadba je na teh šolah — španska vas.

Prehajam na slovensko šolstvo v mestu. (Dalje)

Abiturienti in abiturientinje iz l. 1901!

Prva desetletnica našega trpljenja in dela se v kratkem dopolni. Ali bi ne bilo primerno, da bi se sešli vsi za nekaj uric povodom desetletnice v Ljubljani? Čas in kraj naj bi določila večina. Zaradi tovarišev in tovarišic, ki jih je usoda zanesla na Štajersko, bi bil najbolj primeren začetek septembra, ko imamo skoraj vsi počitnice. Oglasite se v kratkem. Pozdrav!

Anton Hren,
nadučitelj.

Muta-Štajersko.

Moji poizkusi, kako povzdigniti šolski obisk na šoli v Novi Štifti.

Govoril Ivan Kelc na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks.

(Konec.)

S takim in enakim postopanjem sem dosegel, da mi ni treba kaznovati pustiti nobene stranke več ter se osvedočil, da z dobrim več doženem nego s hudim. Lepa beseda še vsakdar najde lepo mesto. — Žal, da sem se moral — posebno v zadnjem času — prepričati, da se ne moremo na nikogar drugega zanašati, ki bi nam pomagal na en ali drug način pri nas zbrisati črno pego analfabetizma, nego edino le skoraj sami nase, na svojo lastno moč in požrtvovalno delavnost. Gotovo bi se dosegel mnogo poprej prav izdaten uspeh v navednem oziru, ako bi ne trebalo tako številnim čilim močem iti po svetu s trebuhom za kruhom, ker bi mnogo lažje in vredneje kmetski ljudje pošiljali svoje otroke v šolo, ako bi se o pravem času dalo dobiti zadostno število delavnih moči, ako še n. pr. Nemčija ni izžrpana, kar se tiče njenih zemeljskih zakladov, da lahko pošteno plača svoje delavce, zakaj bi ne bilo kaj enakega v Avstriji mogoče, ki gotovo ni ubožnejša?

A o tem naj premišlujejo in delujejo naši poslanci. Mi pa delujmo vsak po svojih močeh neprestano zato, da se bo kmalu izbrislal pri nas še obstoječi grdi madež, ki ne sramoti samo ljudstva, nego še posebno nas pred vsem omikanim svetom. Sicer vemo, da so to svojo požrtvovalno delavnost — misionar Krivec v Ce-

lju bi rekel: par ur sedenja v šoli — ne bomo želi drugega nego edino plačilo tega sveta, t. j. nehvaležnost, a naj nas tolaži zavest, da smo storili po mogočnosti svojo dolžnost. Po drugem plačilu ne hrpenimo, akoravno dobro vemo, da je vsak delavec [vreden svojega plačila, kar se uresničuje pri vseh drugih, le pri učiteljstvu — mučeništvu ne! S temi besedami sklepam.

Štatistika analfabetov.

„Zeitschrift fürs österr. Volksschulwesen“ podaja sledečo štatistiko, ki kaže, koliko odstotkov analfabetov štejejo posamezne evropske države: Nemčija 0.5%, Švedsko 0.1%, Švica 0.1%, Dansko 0.2%, Velika Britanija 1%, Francija 2%, Nizozemsko 2%, Finsko 4.9%, Belgija 10.2%, Avstro-Ogrska 25.7%, Grško 30%, Italija 31.3%, Bulgarija 53%, Srbija 62%, Rusija 62%, Portugalsko 70%, Rumunija 75%.

Evropa šteje 465.451 šol s 45.281.691 učenci in z 1.050.632 učitelji.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga s omejenim imetvom.

Promet do konca junija K 135.624-92.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakmah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Za samoizobrazbo.

Učit. društvo v Trstu. Socialni odsek našega društva se je dosedaj v prvi vrsti bavil s tržaškim šolskim vprašanjem ter je skoro vse svoje sile osredotočil v agitaciji za rešitev tega vprašanja. Vidna znaka tega dela sta bila med drugimi tozadevni referat na „Zavezinem“ zborovanju in dne 2. julija nad vse pričakovanju uspeli javni shod v tržaškem „Nar. Domu“, kjer so se sprejele razne resolucije v prosep našega sramotno zanemarjenega slov. šolstva, kar smo poročali zadnjič. Dober del uspelosti tega shoda gre na račun našega soc. odseka, oziroma učiteljskega društva, a delovanje v tej smeri gotovo ni zaključeno. Čim pa je bil po precejšnjih naporih podan impuls k bolj intenzivnemu in smotrnemu delovanju za rešitev tržaškega slov. šol. vprašanja, že se je odsek zavedel svoje druge naloge, t. j. dela za samoizobrazbo. Samoizobrazbo svojih tovarišev nameruje soc. odsek gojiti na najširši podlagi potom predavanj, čitanja znanstvenih del s tozadevno kritično debato itd. Za prihodnje šolsko leto je odsek že poskrbel za sledeča predavanja:

1. Uvod v nauk o pretvarjanju tvarine. Predava tovariš Marinček.
2. Pregled politične in kulturne zgodovine Balkana. Predava tovariš profesor dr. J. Mrhar.
3. Socializem in socialno gibanje. Predava tovariš F. pl. Kleinmayr.
4. Energetika kakor svetovni nazor. Predava tovariš prof. Dolenc.
5. O ženskem vprašanju. Predava tovarišica P. Hočevarjeva.

Kraj in čas teh predavanj bo naznanil naš „Učit. Tovarš.“ o priliki. Vabljeni pa so tudi vsi naši tržaški tovariši, da se oglase eventualno s kakšnim predavanjem. Ta pot je vsakemu prosta, in le želeli bi bilo, da se jih čim več oglasi, saj je znanstveno delovanje najmočnejši faktor, ki dviga ugled učiteljstva med ljudstvom. Naša predavanja, naše debate bodo itak skoro brezizjemno pristopne tudi nečlanom, širšemu občinstvu. Osebito bi pa želeli, da bi naše tovarišice posvetile čimveč pažnje feminističnemu problemu, kakor se danes vedne vsake neokusne primise prikazuje. Želeli bi tudi etnografske proučevanja s strani naših članov. Vemo — sposobnosti je že dovolj, le malce, malce dobre volje! Torej vsi na krov, duševno delo naj bo skupno; skupno kakor naše veselje in naše skrbi, saj smo iztesani vsi iz istega lesa. [Skupno duševno delo bo le še bolj utrdilo našo vez. Socialni odsek si je stavljal še druga naloge, ali izvršitev bo odvisna časih tudi od ugodnega slučajja. Tako n. pr. hoče naprositi slučajno v Trstu bivajoče slovenske umetnike (kiparje, slikarje itd.)

da bi bodisi na teoretičen ali praktičen način uvedli učiteljstvo v bistvo posamezne stroke umetnosti. Sami lepi načerti, ki bodo gotovo skoro vsi izvršeni, ako le najdejo pravi odmev med člaustvom.

Poleg tega bo odsek povzel skupno z akad. fer. društvom „Balkanom“ in „Slov. Čitalnico“ takoj v začetku jeseni akcijo za ljudska predavanja.

Kakor je razvidno iz rečenega, stremi naš soc. odsek bolj proti idealnim smotrom, pušča pa bolj v nemar gospodarsko točko. Ali to je skoraj popolnoma opravičljivo, če pomislimo, da se tržaškemu slov. učiteljstvu ni tolikanj boriti za svojo gmotno dobrobit, saj je razmeroma v Avstriji najboljše plačano. Da pa v kljub temu goji v prvi vrsti intelektualno stran svojega razvoja, je pač le njemu v čast. Jesenska predavanja naj najdejo med našimi tovariši v Trstu zaželjeni uspeh. To je naše voščilo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem je praznovalo v nedeljo, dne 2. t. m., svojo petindvajsetletnico. Lep dan je bil to ne le za vse krške tovariše, ampak tudi za učiteljstvo vsega okraja. Žal, da je prevelika oddaljenost marsikoga obdržala doma. Tudi naša znana žepna mizerija je bila kriva, da se učiteljstvo ni moglo polnoštevilno udeležiti redkega slavlja. Vseeno nas je bilo pa pri zborovanju nad trideset, popoldna pri koncertu pa mnogo nad petdeset učiteljev in učiteljic.

Zborovanja se je udeležilo poleg učiteljstva mnogo učiteljskih in šolskih prijateljev, kar je gotovo dobro znamenje za našo stvar. Med udeleženci smo videli zastopnika hrvaške učiteljske „Zaveze“ in „Hrv. ped. književnega zbora“, mnogo učiteljstva iz zelene Štajerske, lepo število uradnikov in mešanov.

Zborovanje je otvoril tovariš Dragotin Humek, ki je v navdušenih besedah pozdravil tovariše in šolske prijatelje. Nato je predstavil zborovalcem cand. phil. A. Sovreta, ki je nalašč za našo petindvajsetletnico sestavil predavanje „Polstoj“.

Ne moremo se spuščati v podrobnosti tega krasnega predavanja in rečemo samo, da naj društvo še večkrat preskrbi za zborovanja predavateljev, ki bodo znali govoriti tako lepo, gladko in poljudno in ki se bodo znali tako potopiti v svojo nalogo, kakor je to znal gospod Sovre. Omenjam, da je društvo izdalo to predavanje v posebni brošuri, ki ima kot prilogo slavno sliko Elija Repina: „Tol-toj orje“. V tej brošuri je tudi popisano 25 letno društveno delo.

Drugi je poročal tovariš Maks Hočevar o 25 letnem društvenem delu. Iz tega poročila smo posneli, da se je društvo več čas svojega obstanka trudilo, da po možnosti vrši nalogo, ki si jo je postavil že društveni ustanovitelj Frančišek Gabršček. V 25 letih je imelo društvo vsepolno predavanje in razprav pedagoško-didaktične, narodno-gospodarske in poučne vsebine. Izdalo je lepo število knjig z najraznovrstnejšo vsebino in je sploh stremilo za napredkom učiteljstva.

Vse poročilo je kazalo, da hoče učiteljstvo naprej in ne nazaj in da obsoja ono tovaršstvo, ki išče prijateljev pri nasprotnikih učiteljstva, svoje vrste pa prezira. Res, skrajni čas je, da bi začelo napredno učiteljstvo govoriti glasno in odkrito, ne gledene nalevo nedešno. Česmejo naši nasprotniki na glas lagati, smemo tudi mi glasno govoriti resnico in pokazati svetu, daje učiteljstvo samostojen stan, ki mu gre za pošteno delo pošteno plačilo in kine sme biti odvisno od te ali one stranke.

Koncem zborovanja smo volili društveni odbor za prihodnje poslovno leto. V odbor so bili izvoljeni tovariši Drag. Humek, Maks Hočevar, Leop. Levstik, Ivan Malnarič, Karel Rostohar in tovarišici Pavla Zirerjeva in Malči Kobanova.

Ob 1. uri popoldne smo imeli v gostilnici pri Gregoriču skupen obed. Dasi je bil obed preprost in brez šampajca — tega si lahko privoščijo gospodje, ki vhitijo nad nami bič in pritrjujejo delavcem učiteljem zaslužno plačilo — so v prijateljskem pogovoru in ob obligatnih napitnicah hitro teklo urice in treba se je bilo odpraviti h koncertu v sokolski dvorani.

Za to priliko so krški tovariši in tovarišice primerno okrasili prostorno dvorano. Res prostorna je dvorana, a bila je skoraj premajhna za toliko obiskovalcev. Od vseh strani se je zgrnilo skupaj mnogo nad dvesto prijateljev godbe in petja. Vzored je bil izbran in lep. Pri prvi točki je nastopil številni mešan zbor v Foersterjevi „Domovini“. Zbor je pel dobro in precizno, kar gre zasluga povodnji K. o. s. Omenjamo posebno tovariša Humka, ki je s svojim lepim glasom pel tenorski solo. Pri drugi točki nas je gospa K. o.